

การศึกษาคาทอลิก :

ต้นแบบของ “คุณธรรมนำความรู้”

ภาพ : nonumutsabath

จากอดีตสู่ปัจจุบัน สถาบันการศึกษาคาทอลิกได้ผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพออกสู่สังคม ผู้คนรุ่นแล้วรุ่นเล่าเข้ามาเรียนรู้และได้รับการปลูกฝังโดยเน้นถึงคุณธรรมมากกว่าวิชาความรู้ในการหาเลี้ยงชีพ

ขณะที่สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ระบบการศึกษาคาทอลิกในปัจจุบันต้องเผชิญหน้ากับสิ่งที่ท้าทายแห่งยุคสมัย ทั้งสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง รวมถึงยุคสมัยที่เทคโนโลยีเจริญก้าวหน้า แต่จริยธรรมและศีลธรรมกำลังตกต่ำลง

อย่างไรก็ตาม คุณธรรมในด้านต่างๆ จากโรงเรียนคาทอลิกยังเป็นที่ชัดเจนในความทรงจำของบรรดาผู้ที่ได้รับการปลูกฝัง และท่านเหล่านั้นได้ย้อนรำลึกถึงสิ่งที่ได้รับการหล่อหลอมจากสถาบันการศึกษาคาทอลิก และที่สำคัญมุมมองความคิดของแต่ละท่านสะท้อนสิ่งต่างๆ ให้เห็นถึงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตที่ควรจะเป็นของสถาบันการศึกษาคาทอลิก

อาจารย์ชัยณรงค์ มนเทียรวิเชียรฉาย : ผู้อำนวยการกลุ่มเขตจ่อห์น และเป็นหนึ่งในคณะกรรมการของสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย

คงปฏิเสธไม่ได้ว่า บทบาทหนึ่งที่สังคมไทยกล่าวขวัญและจำได้ก็คือการเป็นพิธีกรในรายการ “ไอคิว ๑๘๐” ซึ่งเป็นรายการตอบปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่มุ่งเน้นสาระการให้ความรู้ และเพิ่มพูนทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และเป็นรายการที่อยู่ในความทรงจำของคนไทยจำนวนมากไม่น้อย แม้รายการไอคิว ๑๘๐ จะยุติบทบาทลงเป็นเวลา ๑๐ ปี มาแล้วก็ตาม

อาจารย์ชัยณรงค์เริ่มเข้าเรียนที่โรงเรียนคาทอลิกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งแต่ ป.๑ - ป.๔ ในสมัยนั้นชื่อโรงเรียนราชสงครามราห์ ตอนหลังเปลี่ยนเป็นชื่อโรงเรียนนักบุญยอแซฟ หลังจากนั้นอาจารย์ชัยณรงค์ได้ย้ายมาเข้าเรียนที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา ๓ ปี และเข้าศึกษาต่อที่อัสสัมชัญพาณิชย์ อีก ๓ ปี ตามลำดับ

๑๐ ปี ในโรงเรียนคาทอลิก นับเป็นช่วงเวลาที่ได้รับรับการหล่อหลอมด้านคุณธรรมโดยที่ไม่รู้ตัว “ที่อยุธยา

ตอนที่ผมเรียน เนื่องจากเป็นระดับประถมฯ การปลูกฝังยังไม่ชัดเจน คือเป็นเรื่องของหน้าที่มากกว่าการปลูกฝัง จุดเปลี่ยนของชีวิต ดูเหมือนจะอยู่ที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา คือการเรียนการสอนลึกซึ้งมาก ส่วนการเรียนคำสอนจะเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันมากขึ้น และเนื่องจากเป็นโรงเรียนประจำ จะมีการปลูกฝังในเรื่องศีลธรรมมากหน่อย และมีการปลูกฝังหลายอย่าง เช่น การไปวัดทุกวัน การเป็นพลมารี^๑ เพื่อที่จะเพิ่มความศรัทธาและการช่วยเหลือ

^๑ พลมารี คือ องค์กรรมราวาสที่ทำให้กรรมราวาสในประเทศไทยตื่นตัว สนใจงานแพร่ธรรม ด้วยคำภาวนา, พลักรรม และการเยี่ยมเยียน รวมทั้งชักชวนผู้ที่ทิ้งวัด คนแต่งงานไม่เรียบร้อย ให้ทำพิธีแต่งงานให้ถูกต้อง รวมถึงการเยี่ยมคนไข้, คนชรา และคนยากจน ทั้งคริสตชนและมีไม่ใช่คริสตชน

คนอื่นโดยผ่านการทำงาน
ของพลมารี หรือบราเดอร์
ที่นั่นดูแลและเอาใจใส่หนัก
เรียนดีมาก โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง ในแง่ของสารทุกข์
สุกดิบในฐานะของเราที่เป็นเด็กประจำ”

**การศึกษา น่าจะสามารถตอบคำถามของชีวิต
ทั้งครบได้ดี และคิดว่าคำถามสำคัญของชีวิต
เช่น ทำไมเราถึงเกิดมา เรามีหน้าที่อะไร จะ
ทำอะไรที่จะทำตรงนี้ให้ดีที่สุด**

ที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา อาจารย์ชัยณรงค์ใน
ฐานะที่เป็นพลมารีได้รับมอบหมายให้ไปเยี่ยมคนป่วยที่
โรงพยาบาล และการไปเยี่ยมคนป่วยก็ไปได้วันเดียวคือ
วันอาทิตย์ที่เป็นวันหยุด “ผมเองซึ่งเป็นพลมารี มีสิทธิขอ
ที่จะไปเยี่ยมคนป่วยที่โรงพยาบาล ตอนไปใหม่ๆ ก็ไปเยี่ยม
ไปซักถามสารทุกข์สุกดิบทั่วไป แต่ตอนหลังพอเราไปบ่อยๆ
เข้า เราเริ่มสังเกตว่า คนป่วยบางคนเขาไม่มีใครมาเยี่ยม
ตอนหลังก็เริ่มไปคุยกับคนพวกนี้ คือเราเลือกไปเยี่ยมคน
ป่วยที่ไม่มีญาติ เยี่ยมคนที่ไม่มีใคร หรือญาติมาเยี่ยม
เดี่ยวเดียวแล้วก็กลับไป ซึ่งการไปเยี่ยมคนป่วยเป็นเหมือน
การเตือนจิตใจของเราเองด้วย”

สำหรับอาจารย์ชัยณรงค์ ครูหรือบุคคลที่ประทับใจ
มีหลายท่าน เช่น บราเดอร์เทโอฟาน ซึ่งเป็นผู้ที่ก่อตั้งโรงเรียน
อัสสัมชัญ ศรีราชา “ตอนที่ผมเรียนนั้นท่านเกษียณแล้ว
แต่เวลาเย็นหรือค่ำ ท่านจะมาเดินกับเด็กประจำ จะซัก
ถามว่าเป็นใคร มาจากไหน ที่บ้านทำอะไร และท่านจะ
สอนเรื่องนั้นเรื่องนี้ไปเรื่อย อันนี้เป็นเหมือนความดูแล
และความเอาใจใส่ของบรรดาครูอาจารย์ในสมัยนั้น อีก
ท่านหนึ่ง คือ บราเดอร์มิงฟอร์ด แม้ท่านจะเป็นคนดู แต่
ว่าใจดีในเชิงของการอบรม และท่านเป็นคนแรกที่เซ็นใน
สมุดเฟรนด์ชิพของผมว่า อยากให้ผมเป็นครู ซึ่งนั่นเป็น
บางสิ่งบางอย่างที่เปลี่ยนชีวิตของผมมาก เพราะผมไม่เคย
คิดที่จะเป็นครูมาก่อน”

หากจะกล่าวว่าชีวิตของอาจารย์ชัยณรงค์เป็นชีวิต
ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการศึกษาหาความรู้มาโดยตลอด
ก็คงจะไม่ผิดนัก เพราะความเป็นคนชอบแสวงหาความรู้
อยู่เสมอ ทำให้ได้ทำงานในฐานะของนักสื่อสารมวลชน
และนักการศึกษา ทั้งในระดับชาติและระดับโลก ซึ่ง
อาจารย์ชัยณรงค์มองว่า มนุษย์เราตราบดีที่ยังมีลมหายใจ
อยู่ เราไม่สามารถหยุดแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อที่เราจะ
สามารถเข้าใจชีวิตและทันโลก และในที่สุดจะต้องไปตอบ
สนองปรัชญาสำคัญของมนุษย์ทุกคนคือ เราเกิดมาทำไม
และในการเกิดมาตรงนี้เราทำได้ดีหรือยัง ซึ่งแต่ละคนคงมี
คำตอบที่แตกต่างกัน โดยอาจารย์ชัยณรงค์กล่าวไว้อย่าง
น่าสนใจว่า “น่าเสียดายที่การศึกษาส่วนใหญ่จะจบลงตรงที่
ว่าถ้าฉันเรียนดี และทำงานได้ดี ถือว่าฉันประสบความสำเร็จ

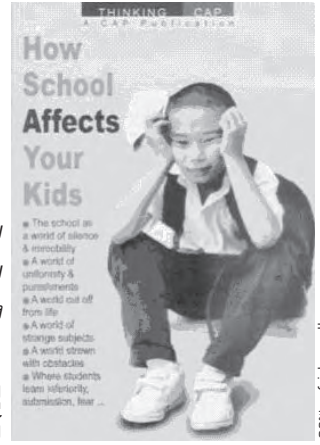
สำเร็จในชีวิตแล้ว ก็จบ
ลงตรงนั้น และน่าเสียดาย
ที่ปัจจุบันยังคงเป็นอย่าง
นั้นอยู่”

จนถึงวันนี้ อาจารย์
ชัยณรงค์ นับที่เซนต์จอห์นแห่งเดวิดยาวนานประมาณ ๓๖

ปี และในมุมมองของอาจารย์ชัยณรงค์ ผู้ที่เข้ามา
เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องเชื่อว่า เด็กแต่ละคนมีคุณ
ความดีที่พระประทานให้มาตั้งแต่เกิด “เด็กทุกคนที่เข้ามา
รับการศึกษา เขามีความดีงามและความสวยงามอย่าง
เทวดาอยู่ เพียงแต่ว่ามันยังมีเงาที่ห่อหุ้มตัวเขา ซึ่งเรา
จะต้องช่วยกันแกะเอาออกมา ให้ความสวยงามและความ
ดีงามของตัวเองฉายแสงออกมาให้เห็นเด่นชัด”

“ตลอด ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา เราคุยกันแต่เรื่องปฏิรูป
การศึกษาและคุยด้านเดียว คือโครงสร้างการศึกษาเท่านั้น
อย่างอื่นไม่ได้หุ้มเทเท่าที่ควร ถ้ามองในแง่ของรัฐบาล
การศึกษาเชื่อมโยงกับการเมืองสูงมาก เป็นเรื่องของผู้ที่
ต้องมาหวังและกังวลกับตำแหน่งของตัวเอง มากกว่าที่จะ
ไปหุ้มเทเรื่องของการให้การศึกษอย่างจริงจัง มุมมอง
ของคนที่เป็นเอกชนและมาจัดการศึกษา ก็จะหายใจเข้า
ออกมาว่าฉันเอาตัวรอดได้หรือเปล่า อยู่ได้หรือเปล่า จะ
ได้เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลอีกหรือเปล่า ส่วนการศึกษา
ในมุมมองของผู้ปกครองจะออกมาเป็นว่า เด็กของฉันได้
เข้าโรงเรียนดี หรือเปล่า ลูกจะต้องไปเรียนพิเศษ ไม่อย่าง
นั้นจะไม่ทันคนอื่น แล้วก็เอ็นทรานซ์ไม่ได้ ส่วนการศึกษา
ในมุมมองของเด็ก เขารู้สึกเหมือนมีเวรมีกรรม รู้สึกว่า
ทำไมชีวิตการศึกษาไม่มีความสุข และเต็มไปด้วยสิ่งที่เขา
ไม่เข้าใจ ครูที่ไม่ยุติธรรม ครูที่ลงโทษโดยที่เขาไม่ผิด ครู
ซึ่งเอาเปรียบเขาในแง่ที่ว่า ถ้าเรียนพิเศษกับครู ครูก็จะ
ดูแลดีหน่อย ถ้าไม่เรียนก็แทบไม่ได้พูดไม่ได้เกิด และอื่นๆ
อีกมากมายในสายตาของเด็ก”

**“การศึกษาน่าจะสามารถตอบคำถามของชีวิตทั้ง
ครบได้ดี และคิดว่าคำถามสำคัญของชีวิต เช่น ทำไมเรา
ถึงเกิดมา เรามีหน้าที่อะไร จะทำอะไรที่จะทำตรงนี้ให้
ดีที่สุด ซึ่งการศึกษาคาทอลิกจะต้องมีบทบาทตรงนี้ เพราะ**

ภาพ : fridaycollege.org

คาทอลิกเชื่อว่าพระเป็นเจ้าของมนุษย์มาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างโลกที่ยังไม่จบ เราต้องรับรู้เลยว่า ถ้าอย่างนั้นฉันจะต้องทำอะไร ผมคิดว่าการศึกษาจะต้องมีคำตอบที่ชัดเจนขึ้น เพราะมีฉะนั้นแล้ว ผมคิดว่าการเกิดมาและมีชีวิตอยู่ มันว่างเปล่าและเสียโอกาสไปอย่างน่าเสียดาย”

อาจารย์ชัยณรงค์มองว่า เอกลักษณะของโรงเรียนคาทอลิกเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น “ความแตกต่างของสถาบันการศึกษาคาทอลิกกับสถาบันทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียนรู้อะไรบ้าง แล้ว เรากำลังทำกับสองด้าน คือชีวิตฝ่ายกายและชีวิตฝ่ายวิญญาณ บทบาทของการศึกษาคาทอลิกในปัจจุบัน ในเชิงของตัวปรัชญาการศึกษาคาทอลิกยังครอบคลุมอยู่ แต่ถามว่าถึงระดับที่นำพอใจหรือถึงจุดที่เราคิดแล้วหรือยัง มันยังไม่ชัด เพราะว่าแต่ละยุค แต่ละสมัย ก็มีจุดเน้นต่างกันไป ซึ่งคุณค่าการศึกษาส่วนหนึ่งก็มาจากโรงเรียนคาทอลิกพอสมควร ทำให้คนนิยมมาเรียนในโรงเรียนคาทอลิก มีการแข่งขันเข้า มีความจำเป็นต้องพัฒนาโรงเรียน ต้องมีการก่อสร้างอาคารเรียน เงินไม่พอก็ต้องมีการเรียกเก็บเงินในรูปแบบต่างๆ วัตถุประสงค์อาจจะเหมือนเดิม แต่ว่าเน้นตรงไหน ตรงการเน้นจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ตามยุคสมัย”

“ในยุคนี้ ผมคิดว่าการศึกษาคาทอลิกไปตามกระแสของการจัดการศึกษาที่ต่างชาติกำหนดค่อนข้างจะเยอะ และถ้าหากว่าเราทำได้ตามนั้น ไม่ว่าจะเรียนโรงเรียนพระราชทาน โรงเรียนผ่านการตรวจของ สมศ. (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา) เราถือว่าเราทำสำเร็จแล้ว โดยไม่มีโอกาสที่จะให้ความสำคัญว่าเรากำลังทำการศึกษาคาทอลิกอย่างที่ควรจะเป็นแล้วหรือยัง ไม่มีโอกาสได้ทบทวนตรงนี้นักเลย เรากำลังทำเหมือนกับโรงเรียนอื่นๆ ค่อนข้างจะเยอะ”

“จริงอยู่ที่หลายโรงเรียนพยายามที่จะทำเกี่ยวกับเด็กด้วยโอกาส ก็ถือเป็นสิ่งที่ดีมาก แต่ผมคิดว่าการศึกษาคาทอลิกไม่ได้แยกส่วน เราต้องทำกับทุกส่วน ให้ใครก็ตามที่เข้ามาสัมผัสเรา ทุกคนที่มาสัมผัสการศึกษาคาทอลิก จะต้องได้อะไรมาบ้างมากกว่าที่โรงเรียนอื่นเขาให้ และสิ่งนั้นมันยังไม่ชัดออกมา”

“ทางวาติกันบอกว่า สถาบันการศึกษาคาทอลิกต้องไม่ลืมงานประกาศ แต่ถ้าเราคิดว่าตรงนี้ มันมีเงื่อนไขไม่ควรทำ เพราะอย่างนั้นอย่างนี้ ทางวาติกันบอกวาก็ไม่จำเป็นต้องมีโรงเรียนคาทอลิก คนอื่นเขาก็ทำกันได้ ไอ้ที่เราทำได้ดีจ้ คนอื่นเขาก็ทำได้ แต่คนอื่นทำงานประกาศไม่ได้ เป็นเราเท่านั้นที่จะทำ ทำอย่างไรให้เหมาะสมเป็นอีกเรื่อง

การตามกระแส ไม่ใช่สิ่งที่ผิด แต่เราต้องไม่ลืมจิตตารมณ์ของเราเอง

หนึ่ง แต่หยุดไม่ได้และทิ้งไม่ได้ เพราะชุมทรัพย์ของชีวิตอยู่ที่พระเยซูเจ้า เขาได้มีโอกาสสัมผัสกับเรา เขาได้มีโอกาสเข้ามาอยู่ในรั้วของเรา และถ้าเขาจะออกไปโดยที่ไม่มีโอกาสจะได้รับความรักของพระเจ้าผ่านทางพระเยซูเจ้า จะน่าเสียดายมาก และถ้าเป็นอย่างนั้น เราไม่ต้องทำอะไรจะดีกว่า เพราะว่าถ้าทำแล้วไม่ได้ให้คุณค่าตรงนี้ เราอธิบายยากเหลือเกินในวันที่เราจะถูกพิพากษาว่าทำหรือไม่เราถึงไม่ทำ”

อาจารย์ชัยณรงค์เห็นว่า ในปัจจุบัน การศึกษาคาทอลิกอยู่ในเส้นทางของการเน้นไปทางคุณภาพมาตรฐาน ซึ่งเป็นไปตามยุคสมัย “ถ้าเราไปได้รางวัลเหรียญนั้นเหรียญนี้ หรือรางวัลในด้านต่างๆ เรารู้สึกว่าสำเร็จแล้ว ซึ่งผมคิดว่าตรงนั้นมันเป็นส่วนสำคัญ แต่เราต้องไม่หยุดอยู่เพียงแค่นั้น ต้องให้ชัดเจนเลยว่า ถ้าทำโรงเรียนต้องทำอะไร เพื่ออะไร”

“สิ่งหนึ่งที่สำคัญมากในปัจจุบันก็คือ สิ่งที่ต้องเรียนรู้มันเยอะกว่าสมัยก่อน รูปแบบการเรียนการสอนต่างๆ ก็ต้องต่างกันไปด้วย ในความต่างตรงนี้เอง การศึกษาคาทอลิกยังรักษาคุณค่าของการดูแลเรื่องจิตวิญญาณได้อยู่อีกหรือเปล่า? เป็นคำถามใหญ่มากที่เราต้องแสวงหาคำตอบกันอยู่ตลอดเวลา ผมไม่ได้บอกว่าเราทำได้ดีกว่าคนอื่น หรือคิดได้ดีกว่าคนอื่น แต่ผมคิดว่า สิ่งที่สำคัญมากสำหรับเราที่เป็นนักการศึกษาคือ ต้องพยายามถามตัวเองและพยายามแสวงหาคำตอบอยู่เรื่อยๆ โดยไม่ลืมว่า หลักของเราในการทำการศึกษาคาทอลิกกำลังเปลี่ยนไปหรือยังเหมือนเดิม หรือจะต้องทำอะไรต่อไป ตรงนี้ต้องถามอยู่เรื่อยๆ เพราะมีฉะนั้น การศึกษาคาทอลิกมีสิทธิหลุดออกจากจิตตารมณ์และจะตามกระแส ซึ่งในเรื่องตามกระแสเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ ว่าอาจจะมีความจำเป็น ซึ่งการตามกระแสไม่ใช่สิ่งที่ผิด แต่เราต้องไม่ลืมจิตตารมณ์ของเราเอง”

นพ.ค่านวณ อึ้งชูศักดิ์ : ผู้อำนวยการสำนักกระบวนศึกษา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

ในระยะหลังมานี้ สังคมไทยจะรู้จักชื่อของคุณหมอค่านวณมากขึ้นจากข่าวคราวในเรื่องของไข้หวัดนก คุณหมอค่านวณเรียนจบจากโรงเรียนแสงทองวิทยา หาดใหญ่ ในระดับ ป.๑ - ป.๓ ส่วน ป.๔ - ป.๖ ได้ย้ายมาเรียนที่โรงเรียนกุหลาบวิทยา กรุงเทพฯ หลังจากนั้นจึงย้ายมาเรียนระดับมัธยมที่โรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก ตามลำดับ

“การที่เราได้เรียนในโรงเรียนคาทอลิกทำให้เราได้รู้เรื่องศาสนา มาก เพราะจะมีวิชาคำสอนและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในลักษณะต่างๆ ที่โรงเรียนแสงทองวิทยามีกิจกรรมเรื่องคำสอน มีรับศีลต่างๆ มีงานเทศกาลคริสต์มาส และการเข้าเียบ โองาสต่างๆ เหล่านี้ทำให้ได้เรียนรู้ด้านศาสนา พอมาอยู่ที่โรงเรียนกุหลาบวิทยา สิ่งที่ทำได้ค่อนข้างดีคือโรงเรียนกับวัดเป็นเนื้อเดียวกัน พอเลิกเรียน เราก็มาร่วมเล่นอยู่บริเวณหน้าวัด มีความรู้สึกที่วัดกับโรงเรียนเป็นสิ่งเดียวกัน เวลาพูดถึงสมัยก่อน เราจะรู้ว่าเด็กวัดก็คือคนที่ได้รับการศึกษาจากพระสงฆ์กับบวชต่างๆ ทางพุทธศาสนา ทางคริสตศาสนาก็คล้ายๆ กัน คือโรงเรียนกับวัดเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้เราได้ใกล้ชิดกับเรื่องศาสนา พอมาเข้าเรียนที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ก็คล้ายกันคือมีวิชาคำสอน มีกิจกรรมต่างๆ ไปออกค่ายตามต่างจังหวัด อันนี้เป็นจุดที่ทำให้เราเข้าใจศาสนามากขึ้น ถึงแม้จะไม่ทั้งหมด แต่ก็เป็นฐานที่ปลูกฝังให้เราเกิดความใกล้ชิดกับศาสนาในแง่มุมต่างๆ”

“ผมได้รับอิทธิพลทางความคิดและการใช้ชีวิตจากโรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก ค่อนข้างมาก คือที่โรงเรียนอัสสัมชัญมีกิจกรรมอยู่หลายอย่าง และกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ผมชอบมากคือการเชิญศิษย์เก่ามาบรรยายให้นักเรียนฟัง ซึ่งศิษย์เก่าแต่ละคนที่ถูกเชิญมา จะมีเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่ตรงกันนั่นคือเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และเอกลักษณ์ในสมัยที่ผมเรียนคือ ความซื่อสัตย์สุจริตถือเป็นหัวใจของความสำเร็จ เพราะฉะนั้น เวลาพูดถึงศิษย์เก่าไม่ได้มีการบอกว่าศิษย์เก่าคนนี้เก่ง หรือเป็นคนที่มีรายได้ อันดับหนึ่งหรือร่ำรวยมากที่สุด แต่จะยกย่องศิษย์เก่าที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและเป็นคนดีมีคุณธรรม”

“ผมได้รู้จักชื่ออาจารย์บ่วย อึ้งภากรณ์ เพราะท่านเป็นศิษย์เก่าอัสสัมชัญ ได้ยินคนพูดถึงท่านบ่อยครั้ง และได้รู้จักอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ซึ่งเป็นคนตรงไปตรงมา ถูกก็ว่าถูก ผิดก็ว่าผิด แล้วก็รู้จักอีกหลายท่านที่เป็นคนที่

มีคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นเหมือนการเตือนเราว่า ถ้าอยากให้สังคมยอมรับ เราต้องเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีศีลธรรม”

คุณ หมอ ค่านวณ กล่าวไว้ว่า โรงเรียนคาทอลิก

สมัยก่อนเน้นมาเรื่องคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความซนหมั่นเพียร ความตรงไปตรงมา และการยอมรับความผิดพลาดต่างๆ ของตัวเอง “เราไม่ได้อะไรจากตัวหนังสือมากนัก แต่โรงเรียนคาทอลิกสอนผมจากการได้เห็นตัวอย่างชีวิตของผู้คน เป็นชีวิตที่เราสามารถสัมผัสได้จริงๆ ซึ่งสิ่งนี้สำคัญมากกว่าตัวหนังสือหรือตำรา ซึ่งผมคิดว่า วิชาความรู้มันเปลี่ยนไปตลอด เช่น เราอ่านหนังสือวันนี้ เล่มนี้ พอผ่านไปสัก ๕ ปี เขาอาจจะบอกว่าหนังสือที่เราอ่านนั้นล้าสมัยแล้ว เป็นความรู้ที่ผิด ให้ลืมเสียให้จดจำความรู้ใหม่ พอผ่านไปอีก ๕ ปี ความรู้อันนี้ก็อาจจะล้าสมัยอีก และเอาความรู้ใหม่เข้ามาแทน”

“ความรู้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่สิ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง คือ คุณธรรมความซื่อสัตย์ ความตรงไปตรงมา ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ตั้งแต่ปฐมกาลแล้วยังเป็นเรื่องที่เป็นความจริงที่คนเราต้องยึดถือทุกยุคสมัย ถ้าแม้แต่เอาเวลาไปจดจำความรู้ในหนังสืออย่างเดียว เราก็ต้องเปลี่ยนไปตลอด เพราะฉะนั้นผมคิดว่าเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่องติดตัวเรา ความรู้เป็นเรื่องที่เราหาใหม่ได้ ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับที่เขาสอนกันมาที่เขาบอกว่า ความรู้เป็นเรื่องติดตัว แต่ผมคิดว่า ความรู้เป็นเรื่องหาใหม่ได้ แต่คุณธรรมในชีวิตเป็นเรื่องติดตัวเรามากกว่า”

“ถ้าเผื่อลองไปถามศิษย์เก่าหรือคนที่จบจากโรงเรียนต่างๆ ถามว่าคุณภูมิใจอะไรในโรงเรียน ผมเชื่อว่าคงไม่มีใครที่จะตอบว่า ภูมิใจที่โรงเรียนมีตึกสูง มีห้องเรียนสวย มีตึกสวย ทันสมัย ผมคิดว่าทุกคนจะตอบว่าภูมิใจที่ครูสอนไม่ให้ล้าสมัย ครูสอนให้ไม่เบียดเบียนคนอื่น ซึ่งเป็นเรื่องคุณธรรมมากกว่า”

ในมุมมองของคุณหมอค่านวณ การศึกษาคาทอลิกมีเอกลักษณ์ที่ที่อื่นไม่มี “คือถ้าเราย้อนดูประวัติศาสตร์ของพระศาสนจักรคาทอลิกในเมืองไทย เอกลักษณ์อย่างหนึ่ง

คือการศึกษาของเราเริ่มต้นด้วยความต้องการที่จะเอาเรื่องของทั้งวิชาความรู้และการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องไปให้กับเยาวชน บรรดามิชชันนารีสมัยก่อนต้องตระเวนไปเรียกคนมาเรียน เพราะมิชชันนารีคิดว่าถ้าเมื่อเยาวชนไม่ได้รับการอบรมที่ดี การดำเนินชีวิตคงจะดีไม่ได้ ผมคิดว่าเอกลักษณ์ของโรงเรียนคาทอลิกคือเน้นเรื่องการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง”

“ผมคิดว่าโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาในปัจจุบัน เราเน้นเรื่องการแข่งขันทางด้านความเก่ง

ภาพ : fridaycollege.org

มากเกินไป เราเน้นเรื่องของการดำเนินชีวิตน้อยมาก ไปดูตารางสอน เด็กเรียนตั้งแต่เช้าไปจนถึงเย็น ต้องเรียนพิเศษอีก ตอนหลังผมเองรู้สึกว้า โรงเรียนคาทอลิกคล้ายๆ กับว่าจุดเน้นมันเปลี่ยนไป คือสมัยก่อนโรงเรียนจะสอนให้เด็กดำเนินชีวิตถูกต้อง คือสอนว่าอย่าไปทำให้อื่นเดือดร้อน คุณต้องรับผิดชอบตัวเองให้ดี แล้วก็ห้ามทำให้อื่นเดือดร้อน แต่ปัจจุบันนี้บางอย่างเปลี่ยนไป เด็กและเยาวชนจำนวนมากรู้สึกว้า เป็นเรื่องปกติที่จะทำให้อื่นเดือดร้อน ขอให้เราสะดวกสบาย และเป็นการเล่นสนุกให้แข่งขันกันแข่งวัดถุก หรือลองดูตามโรงเรียนต่างๆ คือมีการแข่งขันกันสร้างอะไรต่างๆ มากมาย”

สำหรับคุณหมอคำนวณ พ่อแม่คือครูคนแรกของลูก และครอบครัวคือสถาบันการศึกษาเบื้องต้น “ผมยังเสียใจอยู่ว่า ระบบการศึกษาปัจจุบันทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าคนที่จะสอนเด็กได้คือโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา หรือโรงเรียนกวดวิชาต่างๆ เราไปแย่งบทบาทอันนี้ออกมาจากพ่อแม่ เพราะฉะนั้นปัจจุบันพ่อแม่จึงมีหน้าที่อย่างเดียวคือหาเงินมาและพยายามเอาลูกเข้าไปในโรงเรียนที่ดีที่สุด เข้าโรงเรียนกวดวิชาที่ดีที่สุด ซึ่งอันนี้ไม่ถูกแน่นอน ผมคิดว่าการศึกษาเริ่มตั้งแต่ที่บ้าน ที่โรงเรียน ที่ชุมชน ที่วัดที่สังคม ซึ่งปัจจุบันทุกอย่างถูกแยกออกจากกันหมด เพราะฉะนั้นโรงเรียนคาทอลิกเราต้องเป็นตัวบุกเบิกที่จะทำบางอย่าง หรืออะไรที่ควรจะต้องเชื่อมโยงโรงเรียนกับวัด ก็ต้องเริ่มต้นทำ ถ้าคิดกันจริงๆ จะมิจิจกรรมต่างๆ มากมายที่สามารถทำร่วมกันได้ เช่น โรงเรียนไหนอยู่ในเขตวัดไหน อธิการของโรงเรียนนั้นจะมาเป็นสมาชิกร่วมประชุมกัน และพร้อมที่จะเอาปัญหาของชุมชนมาเป็นปัญหาของโรงเรียนด้วย คือปัญหาของวัดก็ต้องเป็นปัญหาของโรงเรียน ส่วนปัญหาของโรงเรียนก็ต้องเป็นปัญหาของวัด”

“สมัยก่อนเรามีวัดเป็นแหล่งการศึกษา เพราะวัดมีหนังสือ มีคัมภีร์อะไรต่างๆ ให้คนได้ศึกษา แต่ตอนหลังมี

การแยกบทบาทของวัด และบอกว่าวัดมีหน้าที่แต่เพียงประกอบพิธีกรรมเท่านั้น ส่วนเรื่องการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ซึ่งการศึกษาที่โรงเรียนทำอยู่นี้ ไปตีกรอบอยู่เฉพาะเรื่องของการรู้มากเกินไป ไม่เปิดโอกาสให้เรื่องของการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องมาเป็นตัวหลัก”

“ถ้าไปถามโรงเรียนคาทอลิกหรือหน่วยงานคาทอลิกทุกแห่ง ผมเชื่อว่าทุกคนจะบอกว่า เราถือจิตตารมณ์ความยากจน เพราะจิตตารมณ์ความยากจนเป็นคำสอนหลักของศาสนาเรา และถ้าเราอยากจะทำกับพระเจ้าต้องยากจน ซึ่งไม่ได้หมายถึงไม่มีอะไรเลย แต่หมายถึงมีที่เพียงพอ ที่นี้เราไม่ได้ทำเรื่องจิตตารมณ์ความยากจนตามที่ถูกสอนกันมา เมื่อไหร่ก็ตามที่ลงทุนเยอะ เราต้องเรียกกลับมาเยอะ แล้วเราจะไปติดกับวังวนของเรื่องทางโลกทางวัตถุ และพอเข้าไปสู่วงเวียนตรงนี้ ก็เป็นภาวะที่หยุดไม่ได้ เพราะธุรกิจมันหยุดไม่ได้ ต้องพยายามขยายให้มันใหญ่โต พยายามให้มันหมุนเวียน เพราะฉะนั้นทางที่จะให้การศึกษากลับมาได้ ก็ต้องทำให้ง่าย เน้นเรื่องของการดำเนินชีวิต ไม่ควรเน้นเรื่องกายภาพ หรือเน้นเรื่องของตึกสูงหรืออะไรต่างๆ”

สมัยก่อนโรงเรียนจะสอนให้เด็กดำเนินชีวิตถูกต้อง คือสอนว่าอย่าไปทำให้อื่นเดือดร้อน
คุณต้องรับผิดชอบตัวเองให้ดี แล้วก็ห้ามทำให้อื่นเดือดร้อน

“ปัจจุบันการศึกษาคาทอลิกเรามีคนดีและคนที่มีความรู้ความสามารถอยู่มาก มีคณะนักบวชที่มีประสบการณ์เรื่องนี้อยู่เยอะ ผมเชื่อว่าเราสามารถเป็นโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาคาทอลิกที่ยังคงเอกลักษณ์ของเราเองได้ เหมือนกับที่สังคมไทยให้การยอมรับและมีความศรัทธาในการศึกษาคาทอลิกมาตลอด หรือเวลาที่เรารู้สึกว่าการศึกษาคาทอลิกเบี่ยงเบนไป หรือผิดจากจิตตารมณ์ไปผมคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดาของการดำเนินชีวิต ซึ่งทุกคนเวลาดำเนินชีวิต ก็จะมีเบี่ยงซ้าย เบี่ยงขวา ผิดพลาดไปบ้าง แต่เราสามารถทบทวนได้ และผมเชื่อว่าการศึกษาคาทอลิกยังเป็นประทีปส่องนำให้กับสังคมไทยได้ต่อไป”

รศ.ดร.วไล ฤกษ์ ป้อมเพชร : ที่ปรึกษาเครือข่ายระดับเอเชียและแปซิฟิกเพื่อ สันติภาพศึกษาและค่านิยมศึกษาแห่งยูเนสโก (APNIEVE)

อนุกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษาในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
และประธานคณะกรรมการโครงการสิทธิมนุษยชนศึกษา ยส.

อีกบุคคลหนึ่งที่เป็นศิษย์เก่าจากโรงเรียนคาทอลิกที่มีชื่อเสียงมากโรงเรียนหนึ่งซึ่งก็คือ โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย อาจารย์วไล กล่าวว่า “ถึงแม้ว่าโรงเรียนคาทอลิกจะมีพื้นฐานของแนวความคิดในการอบรมสั่งสอนนักเรียนไปในแนวเดียวกัน คือ สอนให้รักและเกรงกลัวพระเจ้าเพื่อให้ไม่กล้าทำบาป ทำความผิด หรือทำความชั่วใดๆ ในขณะที่เดียวกันก็ส่งเสริมและกระตุ้นให้อยากทำความดี ทำบุญ นอกจากนั้นยังสอนให้รักเพื่อนมนุษย์ ให้เสียสละ ให้มีวินัย มีระเบียบ แต่กระนั้นก็ดี โรงเรียนคาทอลิกต่างๆ ก็ยังคงมีจุดเน้นและข้อปลีกย่อยที่แตกต่างกัน จึงพูดรวมๆ ไปไม่ได้ ถ้าพิจารณาศิษย์เก่าโรงเรียนคาทอลิกจากต่างโรงเรียน และต่างคณะผู้บริหาร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักบวชที่ต่างคณะกัน ก็ย่อมจะเห็นความแตกต่างกันบ้างไม่มากนัก”

อาจารย์วไล กล่าวถึงสิ่งที่ได้รับจากโรงเรียน รวมทั้งเป็นความรู้สึกของคนอื่นๆ ซึ่งเป็นศิษย์เก่าไว้ว่า “สิ่งหนึ่งที่นักเรียนโรงเรียนมาแตร์เดอี ได้รับคือ ความภูมิใจในโรงเรียน และภูมิใจในความเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียน ความภูมิใจนี้ นำไปสู่ความรัก ความปรองดอง ความผูกพันที่ศิษย์ของโรงเรียนมีให้กัน และมีให้แก่โรงเรียน ไม่ว่าจะจากไปนานกี่ปี โรงเรียนก็ยังเป็นศูนย์รวมของนักเรียนเก่า ส่วนนักเรียนเก่าร่วมรุ่นก็มีความสุขที่จะพบกัน นึกถึงกัน และมีความรักความอาทรต่อกัน สิ่งสำคัญที่ตนเองได้รับอย่างเต็มที่มาจากโรงเรียนมาแตร์เดอี และคิดว่าศิษย์เก่าจำนวนมากได้รับด้วย คือ การปลูกฝังให้มีจิตวิญญาณของการรับใช้ นักเรียนทุกคนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะติดเข็มสีเขียว มีคำว่า ‘Serviam’ ที่หน้าอก คำนี้มีความหมายว่า ‘จะรับใช้’ เราได้รับการสั่งสอนให้รู้จักรับใช้ผู้อื่น เริ่มจากครู อาจารย์ เพื่อนๆ จนไปถึงสังคมโดยรวม การอบรมสั่งสอนในเรื่องนี้ติดตัวพวกเราหลายคนมา และพวกเราหลายคนแม้จะอายุมากแล้ว แต่ก็ยินดีและถือเป็นการรับผิดชอบที่จะรับใช้สังคมและส่วนรวม ด้วยการทำงานที่คิดว่าเป็นประโยชน์แก่พี่น้องร่วมชาติและร่วมโลก ตัวอย่างที่อธิบายเรื่องนี้คือ ครั้งหนึ่งได้รับเชิญไปพูดเรื่อง ‘ปัญหาของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน และบทบาทของผู้ใหญ่ในการส่งเสริมเด็กและเยาวชน’ ที่สโมสรโรตารี

เขตวัฒนา เมื่อพูดจบแล้วมีผู้หญิงคนหนึ่งที่ไม่เคยรู้จักกันเดินเข้ามาหาและพูดว่า : ‘คำพูดของอาจารย์เต็มไปด้วยสปีริตของเซอร์เวียม’ ซึ่งคงจะหมายความว่า มีจิตวิญญาณของการรับใช้ เลยทำให้รู้ว่า เธอก็เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนมาแตร์เดอี”

“มีอีกสองเรื่องที่ได้มาจากโรงเรียน คือ การรู้จักชื่นชมความงดงาม และขอความสะอาด ด้วยเหตุที่โรงเรียนเรามีอาคารเรียนเดิมเป็นไม้ มีระเบียงโปร่ง และมีหน้าต่างหลายบาน เป็นอาคารที่สวยงามปลูกอยู่ริมบ่อน้ำระหว่างบ่อน้ำและอาคารเรียนมีต้นหางนกยูงเรียงรายเวลาออกดอกงดงามมาก และเมื่อดอกร่วง ฝนหญ้าบริเวณใต้ต้นเป็นสีเขียว ลาดปูด้วยสีแดงสดของกลีบดอกหางนกยูง มาแฉะซึ่งเป็นทั้งอาจารย์ใหญ่ ครูวาดเขียน และครูวิทยาศาสตร์ของเรา เป็นศิลปินวาดรูปธรรมชาติ ดอกไม้ ต้นไม้ ฯลฯ ได้งดงามมาก อนุญาตให้พวกเราลงไปวาดรูปภาพของจริง พร้อมกับชี้ชวนให้เรามองเห็นความงดงามของธรรมชาติ และสิ่งนี้ได้ติดตัวมาซึ่งนับว่ามีคุณค่ามาก ตลอดชีวิตตั้งแต่เด็กจนถึงบัดนี้รู้สึกว่าตนเองและศิษย์เก่าร่วมรุ่นที่สนิทกัน มีความสุขทุกครั้งที่สัมผัสธรรมชาติที่งดงาม โดยเฉพาะ ดอกไม้ ต้นไม้ ความรู้สึกเป็นสุขแบบนี้เป็นความรู้สึกที่ดีมาก เพราะทำให้เกิดความละเอียดอ่อนในจิตใจ และอยากแบ่งปันกับคนอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ส่วนความสะอาดนั้นก็คงเกิดขึ้นจากการสั่งสอนให้รักความสะอาดเรียบร้อย ที่ยังจำได้และปฏิบัติอยู่จนทุกวันนี้ก็คือ ไม่ทิ้งเศษกระดาษตามที่ต่างๆ จึงมักเก็บเศษกระดาษหรือขยะไว้ในกระเป๋าเพื่อเอาไปทิ้งถึงขยะที่บ้าน เห็นเศษกระดาษที่คนอื่นทิ้งไว้ก็ยังไม่ทิ้งไปทิ้งถึงขยะไม่ได้ อีกประการหนึ่งก็คือ การใช้ห้องน้ำจะต้องดูแลให้สะอาดหลังใช้ เพราะถ้าทิ้งห้องน้ำที่ตื้นใช้แล้วโดยไม่ดูแล

ท่าความสะอาดถือเป็นการกระทำที่น่าอาย ไร้มารยาท เรื่องความสะอาดนี้บางทีก็ทำให้ลำบากเหมือนกัน เพราะจะเกิดความอึดอัดมากถ้าต้องอยู่ในสถานที่ที่สกปรก และต้องเผชิญใช้ห้องน้ำที่สกปรก โดยเฉพาะเมื่อเวลาต้องเดินทางไปต่างจังหวัด หรือต่างประเทศ”

ในมุมมองของอาจารย์วไล โรงเรียนคาทอลิกเน้นปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะเป้าหมายที่บรรดานักบวชชาย-หญิง เข้ามาเปิดโรงเรียนในประเทศไทย และประเทศอื่นๆ ก็คือ เพื่อสอนคุณธรรมและศาสนาธรรม และเน้นคุณธรรมเหนือความรู้ ดังที่สภาการศึกษาคาทอลิกได้แสดงจุดยืนว่า คุณธรรมนำความรู้สู่ความสุข “จำได้ว่าที่โรงเรียนมาแตร์ฯ มีการอบรมคุณธรรมทุกวัน เวลาเช้าก่อนที่จะเริ่มเรียนวิชาต่างๆ วิชาเรียนบางวิชาก็ยังมีการสอดแทรกคุณธรรมเข้าไปด้วย ส่วนใหญ่เป็นวิชาที่มาแมร์ (สมัยนี้เรียกว่าซิสเตอร์) เป็นผู้สอน ยิ่งถ้าเป็นนักเรียนคาทอลิกก็ยิ่งมีการปลูกฝังมากขึ้น เพราะต้องเพิ่มการเรียน ‘คำสอน’ อีกด้วย จึงได้เรียนทั้ง ‘คำสอน’ ได้รับการอบรมคุณธรรมสำหรับนักเรียนทุกคนในแต่ละห้อง และยังคงเรียนวิชาศีลธรรม ซึ่งเป็นพุทธธรรมอีกด้วย”

“คุณธรรมที่ได้รับการปลูกฝังสำหรับนักเรียนจนฝังรากลึกซึ้ง ก็คือ ความซื่อสัตย์ การมีวินัย ความกล้า การนับถือตนเองและผู้อื่น ความสุภาพ ความรักและเมตตา ความบริสุทธิ์ทั้งกายและใจ เป็นต้น ถ้าเป็นนักเรียนคาทอลิกก็จะเริ่มที่ความเชื่อในพระเจ้า การปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ การไม่ทำบาป การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำบุญทำทาน การแบ่งปัน”

“ที่กล่าวมานี้เป็นคุณธรรมที่ตนเองได้รับการปลูกฝังมาจากโรงเรียนเมื่อ ๖๐ กว่าปีที่แล้ว (พ.ศ. ๒๔๙๖ - ๒๕๐๓) เมื่อตนเองอายุ ๕ ขวบ ถึง ๑๗ ปี คุณธรรมต่างๆ ที่กล่าวมาคือ สิ่งที่ได้ และปฏิบัติมาจนทุกวันนี้ เมื่อเวลาผ่านไป การสอนคุณธรรมที่เหมาะสมกับสมัยก็อาจจะเพิ่มขึ้น ในปัจจุบันทราบว่า โรงเรียนคาทอลิกปลูกฝังคุณธรรม ความสมานฉันท์ การคืนดี ความยุติธรรมและสันติภาพ ตักตี่ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิมนุษยชน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นคุณธรรมที่สำคัญที่จะทำให้มวลมนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ และเท่าที่ทราบโรงเรียนมาแตร์เดอีย และโรงเรียนในเครืออัสสัมชัญได้มีการปลูกฝังคุณธรรมเหล่านี้”

สำหรับอาจารย์วไล ครูที่ประทับใจไม่ใช่ครูที่สอนหนังสือเก่ง หรือครูที่ชอบเล่นสนุกสนานกับเด็กนักเรียน แต่เป็นครูที่เฉยๆ ง่ายๆ แต่สนใจนักเรียน และมีแววตาที่รักและเมตตา แม้จะดุๆ ค่อยๆ ตรงไปตรงมา สั้นๆ ไม่เสียงดัง

แบบประจานให้ทั้งห้องเรียนได้ยินหมด และไม่ประชดประชัน หรือกระแนะกระเหน “ที่สำคัญก็คือต้องเป็นครูที่มีความยุติธรรมกับนักเรียนทุกคน”

“จากประสบการณ์ที่ยังไม่ลืมเลือน คือ ครั้งหนึ่งในห้องเรียนวิชาวาดเขียน นักเรียนเอาขวดน้ำอัดลม ที่มีน้ำอัดลมเต็ม มาเป็นแบบในการวาด เฝื่อนครูวาดเขียนซึ่งดูมาก และทุกคนกลัวเกรง มีรูระออกไปนอกห้อง เราหัวน้ำและคึกคะนองอยากลองตีด้วย จึงเปิดน้ำอัดลมเต็ม พอครูกลับมา เรายังวาดไม่เสร็จ ตัวอย่างก็ไม่มี เพราะตีไปแล้ว ครูถามว่าใครกินน้ำอัดลม เพื่อนๆ กลัวมากจึงมองมาทางเรา ครูคงทราบตีว่าใครเป็นคนผิด แต่กลับพูดว่า ‘เชื่อว่าวไลไม่ทำผิดแบบนี้แน่ ให้ทุกคนวาดรูปต่อไป’ การที่ครูเชื่อและไวใจ ทำให้เราสำนึกในความผิดได้ลึกซึ้งกว่าที่ครูดูทำให้เราอยากทำความดี ความถูกต้องมากขึ้น นับว่าเป็นความสามารถของครูที่เข้าใจจิตวิทยาของเด็ก ครูในลักษณะเช่นนี้เป็นครูที่ประทับใจมาก”

“อีกกรณีหนึ่ง เราและเพื่อนทะเลาะกันเรื่องศาสนา จนถึงล้อเลียนกันแรงๆ เรื่องพระเยซูเจ้า และพระพุทธเจ้า แล้วพากันไปฟ้องครู ซึ่งเป็นนักบวช-Sister ขณะนั้นเรียกกันว่ามาแมร์ เรากระหิมใจว่าคงได้เปรียบเพราะเป็นคาทอลิก มาแมร์คงเข้าข้างเรา ผลปรากฏว่า เราถูกตักเตือนว่าเป็นคาทอลิกต้องใจกว้าง พยายามเข้าใจเพื่อน และเป็นตัวอย่างที่ดีของเพื่อน การที่ถูกตักเตือนอย่างตรงไปตรงมา และมีเมตตา มีคุณค่ามากกว่าการเข้าข้างเราเสียอีก ทำให้รู้สึกว่าการทะเลาะเรื่องนั้นไร้สาระ ควรจะปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีมากกว่า”

จากเรื่องราวชีวิต ความคิด และมุมมองของบุคคลทั้งสามท่าน คงสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการศึกษาคาทอลิกมุ่งเน้นคุณธรรมในชีวิตมากกว่าวิชาความรู้ และคุณธรรมเหล่านั้นส่งผลมาถึงการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งบุคคลทั้งสามท่านยังคงทำงานเพื่อรับใช้สังคมไทย และสร้างคุณูปการมากมายหลายอย่าง โดยมีคุณธรรมและศีลธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตและการทำงาน

